

Nr 552.

Av herr **Olsson** i Mora **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 174, angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 174 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. föreslås vissa föreskrifter, som åsyfta att bereda staten ökat inflytande och kontroll på folkskoleväsendet. Det föreslås sålunda, att Kungl. Maj:ts tillstånd skall krävas för inrättande av ny lärartjänst och att skyldighet ålägges lärare att underkasta sig transport till tjänst inom annat distrikt. Ur åtskilliga synpunkter kunna dessa föreskrifter diskuteras, och de opinionsyttringar, som framkommit speciellt från de sammanslutningar, vilka representera lärarnas intressen, kunna utan svårighet förstås; men om staten ikläder sig avsevärt utökade ekonomiska förpliktelser för folkskoleväsendets upprätthållande, på sätt i propositionen föreslås, synas knappast några avgörande invändningar kunna resas mot de nyss berörda skärpta föreskrifterna.

Annorlunda ter sig Kungl. Maj:ts förslag att i samband med statens övertagande av nu ifrågavarande kostnader stadgandena om tillsättning av lärartjänster revideras på sådant sätt, att innan förslag till återbesättande av lärartjänst upprättas, skall statens vederbörande folkskoleinspektör avgiva yttrande, vari han skall angiva de tre sökande, som enligt hans mening äro med hänsyn till befodringsgrunderna mest meriterade, ävensom ordningen dem emellan; samt att ärendet för förslags upprättande skall hänskjutas till domkapitlet, om skolrådet vid förslagets upprättande kommer till annat resultat än folkskoleinspektören.

Till stöd för detta förslag, som i verkligheten reducerar skolrådets förslagsrätt till ett tomt sken, åberopas att 1934 års folkskolesakkunniga för sin del funnit, att de nuvarande tillsättningsbestämmelserna lida av vissa brister, vilka föranlett att tillsättningsproceduren i åtskilliga fall kommit att fungera på ett ur det allmännas synpunkt mindre tillfredsställande sätt. Huvudfelet torde enligt de sakkunnigas mening vara att söka dels i befodringsgrunderna, dels i ordningen för förslagets upprättande. Från denna utgångspunkt ha de sakkunniga föreslagit dels ett förtydligande av befodringsgrunderna, som förväntas komma att leda till förbättring, dels ock vissa ändringar beträffande själva proceduren för förslags uppgörande. Dessa ändringar föreslås nu riksdagen till antagande, medan föredragande departementschefen förklarar sig ha för avsikt att senare inför Kungl. Maj:t anmäla frågan om ändring av befodringsgrunderna.

Ändringarna anses av departementschefen »på ett hänsynsfullt sätt bevara det kommunala inflytandet», men kunna näppeligen ur den kommunala självstyrelsens egen synpunkt betraktas med samma tillfredsställelse. I uti ärendet avgivna yttranden ha även flera folkskoleinspektörer uttalat, att skolrådet borde i första hand uppgöra lärareförslag utan att dessförinnan hava från folkskoleinspektören erhållit förslag till förslaget. Städernas folkskoleinspektörsförbund har yttrat, att det torde icke vara önskvärt att skolstyrelserna förlorade sitt intresse för lärare tillsättningar och att ämbetsmannainflytandet i dessa tjänstetillsättningar alltför starkt ökades. Även 1934 års folkskolesakkunniga medgiva, att det knappast torde vara lämpligt att göra förslaget helt beroende av en enda persons prövning, ehuru deras betänkande utmynnar i ett förslag, som regelmässigt i realiteten är liktydigt härmed. Formellt skall förslaget sättas av skolrådet. Men denna rätt gäller endast under den uttryckliga förutsättningen, att skolrådet kommer till samma resultat som folkskoleinspektören. Så snart skolrådet har en från inspektören avvikande mening, upprättas förslaget av domkapitlet.

Denna procedur, som på nu ifrågavarande område knappast lämnar sten på sten av det kommunala inflytandet, kan svårligen vara ägnad att öka skoldistriktens intresse för lärare tillsättningar. Den kan icke stärka ansvarskänslan inför en valförrättning. I vilken riktning den kan komma att påverka det önskvärda samförståndet mellan lärare och skoldistrikt är lätt att förstå. Farhågor ha uttalats för att folkskoleinspektörens i regel avgörande inflytande vid förslagets upprättande kunde försätta denna i en ömtålig ställning i förhållande till tjänstens blivande innehavare, och om denna invändning icke tillmätts någon större betydelse, torde de nya förslagsprocedurens sannolika återverkan på förhållandet mellan inspektör och skoldistrikt förtjäna ett allvarligare eftersinnande. Denna synpunkt torde vara så mycket mera betydelsefull som enligt den nu föreliggande propositionen folkskoleinspektörerna anförtros flera nya uppgifter, vilkas handhavande kräver den yttersta grannlagenhet för att icke återuppväcka en irritation, som under de senaste åren dess bättre syntts vara övervunnen.

Om man med 1934 års folkskolesakkunniga förväntar ett framsteg genom förtydligade befodringsgrunder, synes upprättandet av lärareförslag alljämt kunna anförtros skolrådet. Naturligt synes däremot vara, och ingen lärar ha något att invända mot, att innan valet äger rum vederbörande folkskoleinspektör avger yttrande över det upprättade förslaget med angivande av den ordning, i vilken han anser de å förslaget uppförda böra enligt objektiva grunder komma i åtanke vid tjänstens tillsättning. Denna ordning torde i längden bäst tjäna alla parter intresse. Den upprätthåller på ett värdefullt avsnitt den kommunala självbestämmanderätten och ändrar icke i oträngt mål folkskoleinspektörernas rådgivande ställning.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid antagande av Kungl. Maj:ts proposition nr 174 och vid godkännande av allmänna grunder för statsbidrag för avlöning av lärare vid folkskoleväsendet måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om proceduren för lärares tillsättning, att förslag till återbesättande av läraretjänst skall upprättas av skolrådet och att statens vederbörande folkskoleinspektör skall över upprättat förslag avgiva yttrande, innan valet äger rum.

Stockholm den 30 mars 1935.

		<i>A. Olsson</i> i Mora.
<i>Ludwig Brännström.</i>	<i>Carl Björling.</i>	<i>P. Persson,</i> Trången.
<i>Nils Brännström.</i>	<i>Nils Persson.</i>	<i>Osc. Werner,</i> Höjen.
<i>A. W. Lundén.</i>	<i>A. J. Johansson</i> i Bro.	<i>Jonas Erik Andersson</i> i Ovanmyra.
<i>P. J. Näslund.</i>	<i>Ewald Lindmark.</i>	<i>Sven Olsson</i> i Rimforsa.
<i>G. Malmqvist.</i>	<i>Johan Olofsson.</i>	<i>Arthur Gustafson</i> i Kasenberg.
<i>Ernst Åqvist.</i>	<i>O. E. Sandberg.</i>	<i>Gustav Johanson</i> i Hallagården.
